

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ครั้งนี้ มีความมุ่งหมายดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรงานจักสานของเล่น 4) เพื่อประเมินผลปรับปรุงหลักสูตรงานจักสานของเล่น สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development R & D) โดยมีสมมติฐานของการวิจัย คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดสุวรรณตะไค่ ตำบลหนองสะเดา อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratum) ด้วยวิธีการจับสลาก ซึ่งแบ่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน ได้ดำเนินการทดลองสอนในภาคเรียนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้สำรวจข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการร่างหลักสูตร

1.1 แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดสุวรรณตะไค่ จำนวน 1 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 3 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 คน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 คน ผู้ปกครอง 10 คน รวม 20 คน

1.2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ผู้ตอบแบบสอบถามคือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดสุวรรณตะไค่ จำนวน 30 คน

1.3 การสนทนากลุ่ม สำหรับ ผู้บริหารโรงเรียนวัดสุวรรณตะไค่ 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยี 2 คน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 คน โดยการจัดสนทนาร่วมกัน รวม 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตร ได้แก่

2.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 แบบวัดผลการปฏิบัติงาน

2.3 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้งานจักสานของเล่น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรโดยการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

3.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 วิเคราะห์ความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) วิเคราะห์ความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) วิเคราะห์ความเชื่อมั่นตามวิธีของ คูเลอร์ ริชาร์ดสัน โดยใช้สูตร KR 20 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) สถิติทดสอบที (t-test) แบบ dependent

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พบว่า การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องให้สนองความต้องการตามนโยบายการจัดการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่จำเป็นต้องมีหลักสูตรแม่บท เป็นข้อกำหนดจุดหมายที่จะพัฒนาคนให้มีความเจริญงอกงามในทุกๆด้านและเป็นไปตามทิศทางการศึกษากำหนดไว้ โดยหลักสูตรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยโรงเรียนสามารถจัดรายวิชาให้นักเรียนเลือกเรียนอย่างหลากหลายตามสภาพและทรัพยากรในท้องถิ่นนั้นๆ และสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนได้ สามารถปรับหรือพัฒนาเนื้อหา กิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีจริงของตนเองและท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรักความภูมิใจในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน อันนำไปสู่ให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขร่วมมือและแข่งขันในระดับสากลในบริบทของสังคมไทย

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545) และหลักสูตร 2544 พบว่า ให้จัดการศึกษาตามหลักสูตรเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และให้สถานศึกษา องค์กรต่างๆ และชุมชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของประเทศไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ความต้องการของท้องถิ่น และนักเรียน

และส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีจุดเน้นของหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน ท้องถิ่น คือส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาหลักสูตรเหมาะสมกับสภาพความต้องการและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งนักเรียนต้องการเรียนรู้ในงานจักสานของเล่น เพื่ออนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง ผู้วิจัยจึงมีหน้าที่จัดทำ หลักสูตรตามวัตถุประสงค์ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง มีการประเมินผลกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่าหลักสูตรส่วนใหญ่มีการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้การพัฒนาหลักสูตรทั้ง 4 ขั้นตอน ดังกล่าวแล้วข้างต้นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3

จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดสุวรรณตะโล ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ปัญหา ความสำคัญและความต้องการความจำเป็น เพื่อพัฒนาหลักสูตร พบว่า เพื่อได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น เพื่อเป็นทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ควรเน้นให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับ ให้เป็นผู้ที่มีความรักในท้องถิ่น รู้คุณค่าในศิลปหัตถกรรม นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในครอบครัว ชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานของอาชีพที่สุจริต เป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน สังคม ประเทศชาติได้อย่างมีความสุขตลอดไป

จากการสอบถามนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ปัญหา ความต้องการ ความจำเป็น ในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ไม่เคยมีประสบการณ์ในงานจักสานของเล่น ต้องการเรียนรู้งานจักสานของเล่นโดยให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพราะต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษที่มีมา จากสมัยโบราณ ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สานของเล่นให้น้องเล่นโดยของเล่นไม่สารพิษเจือปนเพราะวัสดุที่ใช้เป็นสิ่งที่ได้จากธรรมชาติ อยากให้เด็กไทยรุ่นใหม่หันมาเล่นของเล่นพื้นบ้านแบบไทย เป็นการประหยัดตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง

จากการสนทนากลุ่ม กับผู้บริหารโรงเรียนวัดสุวรรณตะโล 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและเทคโนโลยี 2 คน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 คน พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ลักษณะของหลักสูตรงานจักสาน

ของเล่น ควรอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเป็นสาระเพิ่มเติม วิชางานประดิษฐ์ ควรให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เพราะต้องการให้ผู้มีความรู้ความสามารถได้ถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตนเองสู่บุตรหลาน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ นักเรียนได้รับความรู้ความสามารถโดยตรงจากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ ด้านองค์ประกอบของหลักสูตร ควรยึดหลักหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2544 เป็นแกนหลักและตามแบบหลักสูตรท้องถิ่น แต่ให้กระชับ และยึดหลักการของท้องถิ่นตนเอง โดยประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ หลักการ คุณภาพผู้เรียน โครงสร้างสาระ การวัดผลประเมินผล ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา ด้านสาระควรจัดเนื้อหาสาระตั้งแต่เริ่มต้นของประวัติศาสตร์ของการทำงานจักสาน ความสำคัญ ประเภทของงานจักสาน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานจักสาน การสานของเล่นเด็กชนิดต่างๆโดยใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น การบรรจุภัณฑ์ การคิดราคาต้นทุน กำไร ราคาจำหน่ายของผลผลิต ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ควรจัดกิจกรรมในลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎี และปฏิบัติจริง โดยการสาธิตและนักเรียนร่วมปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น ของจริง ใบงาน ใบความรู้ ด้านปัญหาและอุปสรรค ไม่น่ามีปัญหา อาจมีปัญหาด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีเวลาให้ได้เต็มที่ ด้านผลงานงานจักสานของเล่น นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เพราะวัยของนักเรียนยังต้องการเล่น และงานจักสานของเล่นเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมในระดับชั้นที่ 2 ด้านการวัดผลประเมินผลโดยภาพรวมพบว่าผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรวัดผลตามสภาพจริงด้วยวิธีที่หลากหลาย โดยการสังเกตพฤติกรรม การตรวจผลงานหรือชิ้นงาน โดยให้ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นและตัวผู้เรียนเป็นผู้ประเมิน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ แล้วนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วนำมาสร้างหลักสูตรฉบับร่างประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ หลักการ คุณภาพผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างหลักสูตรงานจักสานของเล่น สำหรับนักเรียนชั้นที่ 2 ประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ คุณภาพผู้เรียน โครงสร้างสาระการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ 18 ชั่วโมง ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความเป็นมาของงานจักสาน ความสำคัญ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การเตรียมวัสดุที่ใช้ในงานจักสานของเล่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานจักสาน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ปลาตะเพียนน้อยคอยเพื่อน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 นกน้อยลอยลม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 งูน้อยแสนกล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 ตีกลแคนแสนงาม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 การคัดเลือกผลงานการบรรจุ

ทัศน์แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 การทำบัญชีคิดราคาจำหน่ายของผลงาน การประเมินหลักสูตร ฉบับร่าง พบว่า ในส่วนประกอบต่างๆของแผนจัดการเรียนรู้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ได้ดำเนินการทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดสุวรรณตะไค่ จำนวน 30 คน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ 9 แผน รวม 18 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัย และภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันจัดกิจกรรมทั้งทฤษฎี และปฏิบัติ พบว่านักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการเรียน และสามารถทำงานจักสานของเล่นได้ อาจเป็นเพราะนักเรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสามารถ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติงานจักสานของเล่นได้ เป็นอย่างดี ในส่วนภาคทฤษฎี พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานจักสานของเล่นหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ผลการปฏิบัติงานโดยภาพรวมนักเรียนอยู่ในระดับดี ด้านเจตคตินักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้งานจักสานของเล่น โดยภาพรวมนักเรียนอยู่ในระดับมาก และมีการปรับปรุงหลักสูตรในด้านระยะเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในแผนงน้อยแสนกลและดักแด้นแสนงาม จาก 2 ชั่วโมง เป็น 3 ชั่วโมง และวัสดุที่ใช้ในการฝึกจักสานอาจใช้ใบตาลสดแทนได้ เพราะสานได้ง่าย สะดวก ขั้นตอนไม่ยุ่งยาก

อภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายผล ในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

1.1 จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และการพัฒนาหลักสูตรตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) พบว่า ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทุกด้าน โดยให้ครูผู้สอนสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ตามสภาพปัญหาของชุมชน ความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน และส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การเรียนรู้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหลักการที่ว่า เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับเป็นสากล และจุดหมายที่ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 10) และสอดคล้องกับแนวทางและนโยบายของกรมวิชาการ (2545, หน้า 11) ที่ว่าการศึกษาในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการเรียนการสอนยืดหยุ่นและเหมาะสมตามสภาพและเหตุการณ์ของท้องถิ่น ดังนั้นหากโรงเรียนได้ใช้โอกาสนี้ดึงชุมชนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรจะประสบความสำเร็จตามความคาดหวัง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของฮิลดา ทาบา (Taba, 1982, p. 27) สำหรับปัญหาและความต้องการ คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ครูจะต้องมาสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม แนวทางและนโยบายศึกษา

1.2 จากการสัมภาษณ์ พบว่า ในการพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เห็นควรให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน แต่ควรเน้นให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับ ให้เป็นผู้ที่มีความรักในท้องถิ่น รู้คุณค่าในศิลปหัตถกรรม นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในครอบครัว ชีวีตประจำวัน และเป็นพื้นฐานของอาชีพที่สุจริต เป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน สังคม ประเทศชาติได้อย่างมีความสุขตลอดไป และควรปลูกฝังให้ช่วยกันรักษาสีงแวดล้อมของชุมชนโดยการปลูกต้นไม้เพิ่ม ข้อค้นพบนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าในปัจจุบันนักเรียนขาดคุณธรรมในด้านความรักในท้องถิ่น ไม่รู้จักคุณค่าในศิลปหัตถกรรม จึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงทางสังคมวัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นนั้น และงานวิจัยของนภาพร เดชบุรินทร์ (2548) ศึกษาเรื่องการสานกระติบข้าวด้วยไม้ไผ่ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกันทรวิชัย และชุมชนบ้านลุ่มพุก ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความภูมิใจใน

ผลงาน ชุมชนบ้านลุ่มพุก มีความภูมิใจที่ได้ร่วมมือในการจัดการศึกษาและเห็นความสำคัญของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ส่งผลให้การจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นประสบความสำเร็จ

1.3 จากการสอบถามนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มี ความต้องการให้สอนด้วยวิธีเล่นเกม การปฏิบัติจริง วิธีการวัดผลประเมินผลที่นักเรียนต้องการ ส่วนใหญ่ต้องการวัดผลตามสภาพจริง การสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน ตรวจผลงาน นักเรียน ประเมินตนเอง เนื้อหาสาระเรื่องที่ต้องการเรียนนักเรียนต้องการเรียนเกี่ยวกับเรื่อง ประวัติ ความเป็นมาของงานจักสาน วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานจักสาน และการสาน การสานนก การสานตักแตน การสานปลาตะเพียน การบรรจุภัณฑ์ การคิดราคาจำหน่ายของผลงาน ซึ่ง ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สัจจ อุทรานันท์ (2532, หน้า 38) ที่ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ คือ การ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การกำหนด มาตรการวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร

1.4 จากการสนทนากลุ่ม พบว่าสมควรให้มีการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนเรื่อง งานจักสานของเล่น เพราะต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรทุกสิ้นปีการศึกษา ต้องการให้ อนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น ต้องการให้พัฒนาหลักสูตรในแบบสาระเพิ่มเติมในกลุ่มสาระ การงานอาชีพและเทคโนโลยี องค์ประกอบของหลักสูตรควรมีหลักสูตรแกนกลาง แต่ปรับให้ เหมาะสมกับท้องถิ่น และควรให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพราะต้องการให้ผู้มีความรู้ความสามารถได้ถ่ายทอดประสบการณ์ สู่บุตรหลานทำให้เกิดความ ภาคภูมิใจ นักเรียนได้รับความรู้ความสามารถโดยตรงจากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทเทอร์ (Wither, 2000, p. 2176) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นและการจัดการพื้นฐานทางการศึกษา ซึ่งพบว่า ทางโรงเรียนได้มีการวิเคราะห์ถึงพื้นฐาน ของหลักสูตรว่าควรปรับปรุงให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และทำให้เด็ก เกิดความคิดโดยใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วนจากตัวเด็กกับสิ่งแวดล้อมที่พวกเขาอยู่ด้วย จัดหา โอกาสให้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน ซึ่งหลักสูตรนี้ได้พัฒนาทุกระดับ โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการร่วมมือกันจัดระหว่างครู สมาชิกของชุมชนและ นักเรียน ซึ่งผู้นำชุมชนจะจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของ โรงเรียน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร เป็นขั้นตอนสำคัญเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ ความวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาข้อมูลจากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ สภาพปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับขอบข่ายเนื้อหา และแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มาพัฒนาหลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน

ช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ หลักการ คุณภาพผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2545ข, หน้า 8-9) ระบุองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาของวิชา สื่อการเรียน การสอนและการวัดผลประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962, p.14) และโบแชมพ์ (Beauchamp, 1975, p.1) ที่กล่าวว่า ในการพัฒนาหลักสูตร ต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอนโดยเริ่มจาก การวิเคราะห์สภาพปัญหา กำหนดจุดประสงค์ของการศึกษา การคัดเลือกเนื้อหาวิชา จัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ประเมินผลและแนวทางปฏิบัติและตรวจสอบ ส่วนขั้นตอนของไทยเลอร์ เริ่มจากการกำหนด จุดประสงค์ของหลักสูตร การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ทรงศรี หอมจันทร์ (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี วิชาขนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังเพลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 อำเภอโลกสำโรง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา เนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวารี มะลิทอง (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรประเพณีท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองสะเดา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี การพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา สาระ ขอบข่าย เนื้อหา เวลาเรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้

3. การทดลองใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดสุวรรณตะโล อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน ดำเนินการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ 9 แผน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจ ตั้งใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนงานจักสานของเล่นทั้งนี้เพราะว่าหลักสูตรมีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ด้านทฤษฎีมีการศึกษาความรู้จากเอกสาร สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ต่างๆในท้องถิ่น เนื้อหาสาระใกล้ตัวนักเรียน ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการชักถาม วิทยาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนด้านปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอนแบ่งเป็นกลุ่มโดยใช้เกม ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน บรรยากาศที่เป็นกันเอง นักเรียนพร้อมที่จะทำกิจกรรมในด้าน ต่างๆ เป็นอย่างดี ผลที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์กับตัวนักเรียน และนักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติงาน ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เป็นผลให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ทำให้มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะการปฏิบัติงานในการจักสานของเล่น และด้านเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีเจตคติในระดับมากต่อหลักสูตรงานจักสานของเล่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวุฒน์ พิงอ่อน (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ด้านทักษะการปฏิบัติงานมีความเข้าใจในขั้นตอนการงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สามารถการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวได้อย่างคล่องแคล่ว และด้านเจตคติต่อการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวในท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ และงานวิจัยของจำลอง น้าพา (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม วิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหนองแค "สรีกัจพิทยา" อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ด้านการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนมีความสนใจ ด้านความพึงพอใจนักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อหลักสูตร

4. จากผลการประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร มีประเด็นอภิปรายดังนี้

4.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรมีเนื้อหา และกิจกรรมที่หลากหลาย การเรียนการสอนยึดเด็กเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เป็นกันเอง นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ

4.2 ด้านผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถปฏิบัติงานจักสานของเล่นได้ มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการทำงานจักสานของเล่นจากวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ใบตาล ใบลาน ใบมะพร้าว ได้เป็นอย่างดี ตอบคำถามและปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน ใบปฏิบัติงาน ในแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดี มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ลงมือด้วยการปฏิบัติจริงได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

4.3 ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้งานจักสานของเล่น ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการกลุ่มที่มีความสนุกสนาน เป็นกันเอง ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่สุจริต

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 11-12) ที่ว่า ขอบข่ายของการเรียนรู้มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย นี่จะเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการระลึกได้ หรือการจำได้ของความรู้ และการพัฒนาความสามารถ และทักษะทางด้านสติปัญญาเริ่ม

ตั้งแต่ความสามารถในการจำไปจนถึงความสามารถในการคิด และแก้ปัญหา ด้านจิตพิสัยด้านนี้เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก อารมณ์หรือ ระดับการยอมรับ หรือปฏิเสธ โดยจะเกี่ยวข้อง กับความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจอารมณ์ และคุณธรรมของบุคคล ต้องอาศัยการสร้างหรือ ปลุกฝัง คุณลักษณะนิสัยต่างๆ ให้เกิดขึ้นโดยเริ่มจากพฤติกรรมขั้นแรกที่ย่างไปหาขั้นสุดท้ายทักษะพิสัย ด้านนี้จะเน้นไปในด้านของประสาทสัมผัสของกล้ามเนื้อ หรือทักษะทางร่างกายรวมถึงระดับ ความคล่องแคล่วของร่างกาย งานวิจัยของ สุดใจ รอดสุวรรณ (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนา หลักสูตรเรื่องพืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ด้านทักษะ การปฏิบัติงานร่วมกันมีผลดี และด้านเจตคติต่อพืชสมุนไพรในท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความ พึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตรควรปรับปรุงเรื่องระยะเวลาในการสอนให้มีคาบ ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา พระชัยวัฒน์ โจนสายคำ (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานตะกร้าพลาสติก ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น ได้รับความ ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก แผนการสอนมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ งามดา เพชรคอน (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการ อนุรักษ์ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เน้นกิจกรรมได้เป็นรูปธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงใน ชีวิตประจำวัน โดยให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” และสอดคล้องกับ งานวิจัยของสำเริง ยอยรู้อบ (2547) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษางาน หัตถกรรมพื้นบ้านการทำเป็ดยวน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนแม่พระประจักษ์ สุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการทำงานของนักเรียนมีระดับคุณภาพดี ผลจากการประเมิน และปรับปรุงหลักสูตรพบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและการทำงาน เจตคติที่มีต่อ หลักสูตรอยู่ในระดับดี

การปรับปรุงหลักสูตรได้ดำเนินการปรับปรุงในเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน การสอน เพราะการเรียนกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามตาราง ที่กำหนดทุกครั้ง ดังนั้นจึงควรติดต่อประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครูท่านอื่นๆ เพื่อปรับเวลา ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม และบางแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น ฐานน้อยแสนกล ตักแตนแสน งาม จัดไว้ 2 ชั่วโมง ซึ่งน้อยเกินไป ควรจัด 3 ชั่วโมง ถึงแม้ว่าในช่วงพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างจะ ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตามว่า สอดคล้องและเหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติจริง พบว่า ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในช่วงของบางแผนการจัดการเรียนรู้เวลาน้อยเกินไป ด้านกิจกรรม การเรียนการสอนควรให้นักเรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรเรื่อง งานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

จากประสบการณ์ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรงานจักสานของเล่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 สามารถนำไปใช้ได้จริง เพราะ มีวัสดุแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่นักเรียนสามารถนำมาใช้ในงานจักสานได้โดยไม่ต้องไปซื้อหา และนักเรียนสามารถนำไปสานให้น้องได้เล่น มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประหยัด รู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น รักษาสิ่งแวดล้อม ช่วยกันรักษาสีศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่นให้สืบทอดต่อไป ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ควรควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรและเอกสารของหลักสูตรให้เข้าใจชัดเจนก่อน เพื่อสะดวกและเหมาะสมสอดคล้องกับการนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

1.2 วิทยากรที่ให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และชำนาญการเฉพาะด้านในเรื่องงานจักสานหรือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่ระบุไว้ในหลักสูตรนี้

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรให้ความสำคัญและปฏิบัติอย่างจริงจังในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยการจัดประชุมผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อให้มีความรู้และร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ซึ่งจะมีผลกระทบถึงคุณภาพทางการศึกษา และคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นต่อไป

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับเนื้อหา เวลาเรียน และสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นนั้นๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยในเรื่องการจักสานประเภทอื่นๆจากวัสดุที่มีในท้องถิ่นของแต่ละท้องถิ่น เพื่อต่อยอดต่อไป

2.2 ควรติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยการศึกษาผลการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

2.3 ควรนำหลักสูตรงานจักสานของเล่นครั้งนี้ไปบูรณาการระหว่างกลุ่มการเรียนรู้อื่นๆ แล้วศึกษาผลการวิจัย